

เอกสารประกอบการเรียนรู้

เพื่อทบทวนบทเรียนภาคฤดูร้อน

วิชาภาษาไทย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำที่ใช้ในภาษาไทย นอกจากเป็นคำภาษาไทยแท้แล้ว ยังมีคำภาษาต่างประเทศหลายภาษาปนอยู่มาก เนื่องจากประเทศไทยมีการติดต่อสื่อสารกับประเทศต่างๆ เราจึงได้รับเอาภาษาและวัฒนธรรมของชาตินั้นเข้ามาด้วย จึงทำให้มีคำจากภาษาอื่นเข้ามาปะปนใช้อยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก คำภาษาต่างประเทศที่เข้ามาในภาษาไทย ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำไทย เพราะเราใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน คำที่นำมาใช้ในภาษาไทยมากจนถือเป็นแม่ของภาษาไทย คือภาษาบาลีและสันสกฤต

ความเป็นมาของคำยืมภาษาบาลี

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นตัวเขียนภาษาไทย เอกสารเก่าที่สุดที่พบการนำคำบาลีมาใช้ ได้แก่ ศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จารึกหลักนี้แสดงให้เห็นว่าในสมัยสุโขทัยภาษาบาลีและสันสกฤตได้เข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาไทยมากแล้ว นอกจากนี้ยังพบเนื้อหาในจารึกและวงศ์พงศาวดารภาษาบาลีในเอกสารตัวเขียนสมัยแรกๆ ทำให้เชื่อว่า การรับคำภาษาบาลีเข้ามาใช้ในภาษาไทยเป็นความจำเป็นอันเนื่องมาจากการรับความเชื่อทางศาสนา ภาษาบาลีเป็นภาษาสำหรับพุทธศาสนาฝ่ายหินยาน พระภิกษุสงฆ์จำเป็นต้องเรียนภาษาบาลีเพื่อประโยชน์แก่การเข้าใจธรรมะ

ประโยชน์ของการเรียนรู้คำยืมภาษาบาลี

ยืมภาษาบาลีที่นำมาใช้ในภาษาไทย ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในทางพุทธศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วรรณคดี และใช้เป็นคำสุภาพและคำศัพท์ทั่วไป ภาษาบาลีจึงมีอิทธิพลต่อภาษาไทยมากพอควร ถ้าเรา

เลิกใช้คำที่มาจากภาษานี้แล้ว คนไทยจะพูดจากันไม่สะดวก การเรียนรู้คำยืมภาษาบาลี จึงก่อให้เกิดประโยชน์แก่การใช้ภาษาไทยทั้งในด้านการเขียนสะกดคำและการใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย เราจึงควรเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาบาลี ตลอดจนกลไกเกณฑ์ต่างๆไว้ เพื่อจะได้เข้าใจวิธีการและนำไปใช้ได้ถูกต้อง

ลักษณะภาษาบาลีและสันสกฤต

ลักษณะภาษาบาลี	ลักษณะภาษาสันสกฤต
๑. ใช้สระเพียง๘ตัวได้แก่ อะ อา อิ อี อุ ู เอ โอ	๑. ใช้สระ๑๔ตัวได้แก่ อะ อา อิ อี อุ ู เอ โอ ไอ เอา ฤ ฦ ฦ ฤ ฤ
๒. ไม่ใช้คำควบกล้ำ เวลาอ่านคำบาลีอ่านออกเสียงเรียงพยางค์ เช่น อิติ อุตฺ ปัญญา กีฬา	๒. ใช้คำควบกล้ำ เช่น สตรี ปรัชญา ศรีทธา กริษา ประ โยค จันทรา
๓. ภาษาบาลีจะใช้ “ส”ตัวเดียวใช้เป็นพยัญชนะต้นหรือตัวสะกดก็ได้เช่น ลิล อากาส ลีสะ มนุสสุ วิเสส	๓. ภาษาสันสกฤตมักจะใช้ ศ ษ เช่นลิล อากาส ศีระมะ มนุษย์ วิเศษ เศรษฐี กฤษณา *แต่บางครั้งภาษาสันสกฤตก็ใช้ ส ได้ โดยมีข้อแม้ว่า ส ในภาษาสันสกฤตต้องใช้อยู่หน้าพยัญชนะวรรค “ต” (ต ถ ท ธ น) เช่น สตรี วัสดุ สวัสดิ์ ฯลฯ
๔. ไม่ใช้ รร เช่นกัมม รัมม บัณณ มัคค	๔. ภาษาสันสกฤตใช้ รร เช่น กรรม ธรรม บรรณ
๕. ภาษาบาลีจะใช้ “พ”เป็นพยัญชนะต้นหรือตัวสะกด เช่นกีฬา อาสาพหูษา จูพา โอฟาริก ฯลฯ	๕. สันสกฤตใช้ “ท ฒ” แทน พ ของภาษาบาลี เช่น กริษา อาษาฒพูษา จูทา โอทาริก ฯลฯ

หลักการสร้างศัพท์ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตโดยใช้พยัญชนะวรรค

การสร้างศัพท์ในภาษาบาลีมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวว่าภาษาสันสกฤต ก่อนอื่นนักเรียนต้องท่องจำพยัญชนะวรรคต่างๆ ของภาษาบาลีและสันสกฤต ให้ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณาว่าคำนั้นเป็นภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต

พยัญชนะวรรคในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต

วรรค	แถวที่ ๑	แถวที่ ๒	แถวที่ ๓	แถวที่ ๔	แถวที่ ๕
วรรคคะ / กัณฐะ (ฐานคอ)	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรคจะ / ตาลุชะ (ฐานเพดาน)	จ	ฉ	ช	ณ	ญ
วรรคญะ / มุทระ (ฐานปุ่มเหงือก)	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรคตะ / ทันตชะ (ฐานฟัน)	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรคปะ / โยษฐะ (ฐานปาก)	ป	ฝ	พ	ภ	ม
วรรคเศษ	ย ร ศ ษ ส ล ว พ ห อ				

พยัญชนะในภาษาบาลีมี ๓๓ ตัว และเสียงไม่ตรงกันเลยจึงมีเสียงพยัญชนะ ๓๓ เสียง

พยัญชนะในภาษาบาลีแบ่งเป็น ๒ ชนิดคือ

๑. พยัญชนะวรรค หมายถึง พยัญชนะที่มีฐานที่เกิดแห่งเดียวกันมี ๕ วรรค แต่ละวรรคมี ๕ ตัวรวมเป็น ๒๕ ตัว

๒. พยัญชนะเศษวรรค หมายถึง พยัญชนะที่ไม่มีที่เกิดแห่งเดียวกัน มีฐานที่เกิดต่างกันมี ๑๐ ตัว

นิहितในภาษาบาลีออกเสียงเป็น อัง เช่น ส อ่านว่า สัง

หลักการสร้างภาษาบาลีโดยอาศัยพยัญชนะวรรค

๑. ตัวสะกดต้องเป็นแถวที่เท่ากัน เช่น อักคิ (แถว ๓) ทุกข์ (แถว ๑) ส่วนภาษาสันสกฤตจะเป็นแถวที่หรือแถวคู่ก็ได้

๒. เมื่อมีตัวสะกดภาษาบาลีกำหนดว่าต้องมีตัวตามด้วย ตัวสะกดคือพยัญชนะที่ประกอบอยู่ข้างท้ายสระ

ตัวตาม คือ ตัวที่ตามหลังตัวสะกด

โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

* พยัญชนะแถวที่ ๑ สะกด พยัญชนะแถวที่ ๑, ๒ จะเป็นตัวตามในวรรคเดียวกันเสมอ เช่น อุกกาบาด ทุกข์ ก็จะมี

สังจะ มัจฉา สมภูฐาน เมตตา วัตถุ บุปผา

*พยัญชนะแถวที่ ๑สะกด พยัญชนะแถวที่ ๓,๔ จะเป็นตัวตามในวรรคเดียวกันเสมอ เช่น อักคี พยัคฆ์ มัชฌิม
ลัทธินิพพาน

พุทธ ฯลฯ

*พยัญชนะแถวที่ ๕สะกด พยัญชนะทุกตัวในวรรคนั้นตามได้หมด เช่น บัลลังก์ สังข์ องค์ สงฆ์
กัญญา ปัญญา สัญญา สันฐาน สัมผัส ฯลฯ

*พยัญชนะเศษวรรคที่เป็นตัวสะกดในกรณีที่ใช้ตัวเองตามด้วยคือ ย ล ส เช่น อัยยิกา มัลลิกา วัลลภ อัสสาสะ
ปัสสาวะ อัสสุวิปัสสนา

สำหรับหลักการสร้างศัพท์ภาษาสันสกฤตนั้น ไม่สู้จะเคร่งครัดนักซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑.คำในภาษาสันสกฤตตัวสะกดและตัวตามไม่เป็นไปตามหลักของภาษาบาลี กล่าวคือ แถวใดสะกดใช้แถวใด
ตามก็ได้ เช่น รักษา อักนิ อาชญา มัตสยา สมุทรา ปราโมทย์ มิตร ฯลฯ

๒.คำที่มีตัวสะกดอาจจะไม่มีตัวตามก็ได้ เช่น กริน มนัส ฯลฯ

ข้อสังเกต

แบบทดสอบชุดที่ ๑

เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีทุกคำ

ก. กริษา อาษา จิต

ข. วิชา กษัตริย์ บุญ

ค. ปัญญา ศิระষะ รัชกาล

ง. จุฬา มัจฉา พุทธ

๒.. ข้อใด สอดคล้องกับคำที่ว่า ภาษาบาลีมีตัวสะกด ตัวตาม ตามหลักแน่นอน

ก. รัฐ ศฤงคาร จักร

ข. นิสัย ขณะ ธรรม

ค. อัคคี พยัคฆ์ มัชฌิม

ง. สัมมนา อาชญา คัมภีร์

๓. ข้อใดมีคำที่มาจากภาษาบาลีแทรกอยู่น้อยที่สุด

ก. ทิฐิ มัศยา สัญญา

ข. ทุกข์ อารมณฺ์ ฤค

ค. อัฐิ ฤกษ์ ยุติ

ง. อิศระ พราหมณ์ วุฒิ

๔. ข้อใดที่คำสันสกฤตทุกคำ

ก. เศรษฐี เณร อภิรมย์

ข. เกศ ฤษี กรรม

ค. พล เกณฑ์ นพ

ง. สวรรค์ วัฒนฺ์ มณโฑ

๕. ข้อใดสอดคล้องกับ พยัญชนะแถวที่ ๑ สะกด ตามด้วยพยัญชนะแถวที่ ๑ หรือ ๒

ก. อุกกาบาต อัญฐ ปุจฉา

ข. ปรัศจิม ปัจฉิม อัมจันทร์

ค. ยุค ปักษา เสน่หา

ง. ชัตติยา ปรัชญา ลึกขา

๖. ข้อใดเป็นภาษาสันสกฤตทุกคำ

ก. พฤกษ์ ราชฎร บวร

ข. ไมตรี พิมพ์ นรินทร์

ค. ไกรลาส ครรภ์ คุรุฑ

ง. วิชา สันติ ฤกษ์

๗. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของภาษาบาลี

ก. มีพยัญชนะ ๓๒ ตัว

ข. มีหลักการใช้ตัวสะกดแน่นอน

ค. นิยมใช้คำควบกล้ำ

ง. มีสระน้อยกว่าภาษาสันสกฤต ๖ ตัว

๘. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของภาษาสันสกฤต

ก. ใช้ ฤ ฤา

ข. มีหลักการใช้ตัวสะกดแน่นอน

ค. นิยมใช้คำควบกล้ำ

ง. ใช้ ฤ เมื่อ บาลีใช้ อะ อิ อุ

๙. ข้อใดเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีทั้งหมด

ก. อัจฉรา ศฤงคาร นิพพาน

ข. สงฆ์ ไปรษณีย์ เกษตร

ค. พัสตุ นาฬิกา วิริยะ

ง. เขต สักกะ พุทธ

๑๐. ข้อใดเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีทั้งหมด

ก. อัสจรรยั กฤชณะ ฤทธ

ข. อัคคี พยัคฆ์ ภิกขุ

ค. สตรี ราชฎร์ มนุษย

ง. ภัสดา วัตฤ รุกข์

๑๑. ข้อใดเป็นภาษาสันสกฤตทั้งหมด

ก. อัสจรรยั กฤชณะ ฤทธ

ข. อัคคี พยัคฆ์ ภิกขุ

ค. สตรี ราชฎร์ มนุษย

ง. ภัสดา วัตถุ รุกข์

๑๒. ข้อใดมีภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตซึ่งมีความหมายเดิมเหมือนกันอยู่ ๒ คู่

ก. อัจฉรย์ อาชญา กัณหา พิสดาร อักษร

ข. อัคคี รัฐ ปรัชญา อัคนี ครุฑ

ค. วิชา ศิลปะ วิทยา ครุฑ กริธา

ง. นุปผา ปรัชญา บุษบา ปัญญา ภริยา

๑๓. ข้อใดเป็นภาษาบาลีทั้งหมด

ก. สัมปทาน จูฑา สตรี ศาสตร์

ข. สัมผัส มณฑป กษัตริย์ ไปรษณีย์

ค. นิสิต กิจ วิชา จูฑา สมภาร

ง. สงฆ์ พุทธ ไอศวรรย์ พฤกษ์ จันทร

๑๔. ข้อใดมีคำบาลี ๒ คำ คำสันสกฤต ๓ คำ

ก. สัมปทาน จูฑา สตรี ศาสตร์

ข. สัมผัส มณฑป กษัตริย์ ไปรษณีย์

ค. นิสิต กิจ วิชา จูฑา สมภาร

ง. สงฆ์ พุทธ ไอศวรรย์ พฤกษ์ จันทร

๑๕. เหตุที่ไทยรับเอาภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเข้ามาในไทยคือข้อใด

ก. รับอิทธิพลการปกครอง

ข. ไทยจำเป็นต้องรู้อักขรวิธีของภาษาทั้งสองเพื่อเทียบเคียงความแตกต่าง

ค. ไทยรับคำบาลีสันสกฤตเข้ามาใช้เพราะเหตุผลทางศาสนา

ง. ในหลักศิลาจารึกมีทั้งภาษาบาลีสันสกฤตอยู่ด้วย

แบบทดสอบชุดที่ ๒

๑. ให้นักเรียนเติมพยัญชนะบาลีให้ถูกต้อง

วรรค	แถว๑	แถว๒	แถว๓	แถว๔	แถว๕
วรรค กะ		ข			ง
วรรค จะ			ช		
วรรค ฉะ	ฦ				
วรรค ตะ				ธ	
วรรค ปะ					ม
เศษวรรค					

๒. เติมสระบาลีให้ถูกต้อง

--	--	--	--	--	--	--	--

แบบทดสอบชุดที่๓

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. ภาษาบาลีมีสระและพยัญชนะที่เสียง ต่างกับสระและพยัญชนะในภาษาไทยอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. จงอธิบาย “พยัญชนะวรรค” และ “พยัญชนะเศษวรรค” ของภาษาบาลีมาพอเข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. จงอธิบายฐานที่เกิดเสียงของสระบาลีมาพอเข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบชุดที่ ๔

ให้นักเรียนวิเคราะห์คำที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามตามหลักตัวสะกดและตัวตามให้สมบูรณ์

ตัวอย่าง มัณฑนา วรรณ ฎะแหวที่ ๕ ณ สะกด แหวที่ ๗ ๗ ตาม

วัลลภ เศษวรรค สะกด เศษวรรค ตาม

๑. มัลลิกา
๒. ลัทธิ
๓. สมุฏฐาน
๔. นิพนธ์
๕. เพชฌฆาต
๖. วิปัสสนา
๗. กิตติศัพท์
๘. คิมหันต์
๙. พรุสวาท
๑๐. คิริจันาน

